

15.11.2021

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Viite: STM määräys 8.10.2020 (VN/22109/2020)

Lausunto alueellisista covid-19-epidemian vaiheista koskien VN:n antamaa asetusta ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi

Valtioneuvosto on antanut asetuksen ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi (826/2021 ja asetuksen muutokset). Nykyinen asetus on voimassa 15.11.2021 saakka.

Uudistetun hybridistrategian toimintasuunnitelman soveltaminen alkaa täysimääräisenä 15.11.2021 alkaen, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ohjauskirjeen mukaisesti. Paikallisessa epidemiantorjunnassa kunnan tai tartuntatautien vastustamistyöstä vastaavan kuntayhtymän rooli korostuu verrattuna aikaisempaan. Tartuntatilannetta ja sen vaikutuksia seurataan ja tartuntaryppäät sammutetaan ensisijaisesti tartuntatautilain mukaisin perustoimivaltuuksin kohdennetusti ja nopeasti paikallisten viranomaisten toimesta.

Toimintasuunnitelman tavoitteena on epidemian alueellisista vaihekuvauksista, valtakunnallisista rajoituksista ja kattavista suosituksista luopuminen kokonaan. Ministeriö on valmistellut aiempien vaihekriteereiden tilalle nykyiseen tautitilanteeseen paremmin soveltuvat leviämisaluiden epidemiologiset tunnusmerkit. Tunnusmerkkejä voidaan käyttää suuntaa antavana apuna niiden toimenpiteiden tarpeen arvioinnissa, joita tulee harkita koronaepidemian hallitsemattoman ja vakavaa sairastavuutta merkittävästi lisäävän kasvun riskin johdosta alueellisesti tai joissakin alueen toimintaympäristöissä (väestöryhmässä, tiloissa tai toiminnoissa). Ministeriö pyytää alueellisia viranomaisia koronakoordinaatioryhmissä seuraamaan edelleen alueen epidemiatilannetta ja harkitsemaan sen perusteella, mitä suosituksia ja rajoituksia tarvitaan epidemian hillitsemiseksi.

Ministeriö on pyytänyt alueita ilmoittamaan THL:lle maanantaihin 15.11. kello 11 mennessä, täyttävätkö ne leviämisaluiden tunnusmerkit.

Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) antaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön määräyksen mukaisesti lausunnon, johon on koottu alueiden arviot epidemiatilanteistaan, sekä THL:n kokonaisarvio.

Alueellinen epidemiatilannearvio 15.11.2021

Alueet ovat arvioineet epidemiatilanteensa seuraavasti.

Leviämisaluiden tunnusmerkit täyttyvät 12 alueella:

Etelä-Pohjanmaan, Helsingin ja Uudenmaan (HUS), Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Kymenlaakson, Länsi-Pohjan, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Päijät-Hämeen, Satakunnan, Vaasan ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirit.

Leviämisaluiden tunnusmerkit eivät täyty muilla yhdeksällä alueella:

Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Itä-Savon, Kainuun, Keski-Suomen, Lapin, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirit, ja Ahvenanmaan maakunta.

15.11.2021

Valtakunnallinen epidemiatilanne

Uusien covid-19-tapausten ilmaantuvuus on viikoittain noussut viimeisen kolmen viikon ajan. Viimeisen kahden viikon aikana (30.10.–12.11.) ilmaantuvuus oli 191 /100 000 asukasta, kun edeltävien kahden viikon aikana ilmaantuvuus oli 139 / 100 000 asukasta. Uusia tapauksia todettiin viimeisimmällä 7 vrk liukuvalla ajanjaksolla (6.–12.11.) yhteensä 5 633, mikä on enemmän kuin viiden edellisen viikon aikana, jolloin tapauksia todettiin n. 3 600–5 000. Positiivisten näytteiden osuus testatuista näytteistä on edelleen noussut, viimeisimmällä 7 vrk liukuvalla ajanjaksolla osuus oli 7,2 %. Alueelliset tunnusluvut on kuvattu *Liitteessä 1*.

Rokotusohjelman edistyminen

Suomessa koronarokotusten kohderyhmästä eli 12 vuotta täyttäneistä oli 15.11. mennessä 81 % saanut toisen rokoteannoksen ja 86 % ensimmäisen rokoteannoksen. 50 vuotta täyttäneessä väestöosassa on saavutettu 89 %:n täyden rokotussuojan kattavuus, mutta 20–49-vuotiaiden ikäryhmässä täyden suojan kattavuus on vasta 74 %.

Terveydenhuollon kuormitus

Sairaalahoidossa erikoissairaanhoidon osastoilla oli 15.11. yhteensä 196 covid-19-potilasta, joista 160 oli erikoissairaanhoidossa vuodeosastoilla ja 36 tehohoidossa. Erikoissairaanhoidon kokonaiskuormitus on viimeksi kuluneen viikon (vko 45) aikana kasvanut noin 40 covid-19-potilaalla.

Ravitsemisliikkeiden rooli covid-19-epidemian leviämisessä

Ravitsemisliikkeisiin liittyvien altistumistilanteiden määrän arviointi on haasteellista. Altistuneiden todellisen määrän arvioidaan olevan raportoitua määrää huomattavasti suurempi, sillä pienempiä altistustilanteita on paljon ja hyvin usein altistuneiksi voidaan nimetä tai tunnistaa vain oman seurueen jäsenet eikä muita, toisilleen tuntemattomia asiakkaita. Sama koskee myös ravitsemisliikkeissä tapahtuneiden tartuntojen määrää, joka on todennäköisesti aliarvio johtuen sekä raportoinnin puutteesta että siitä, että tartunnan lähde jää nykyisellään suuressa osassa tapauksista selvittämättä. Suomessa on aluehallintoviranomaisten mukaan lähes 10 000 anniskelulupaa ja niiden piirissä 3,2 miljoonaa asiakaspaikkaa.

THL luokittelee tartuntariskin suuruuden ja leviämispotentiaalin arvioinnin perusteella baarien ja pubien, karaokebaarien ja yökerhojen sisätilat merkittävän riskitason ympäristöiksi, ulkoilma-anniskeluterassit kohtalaisen riskitason ympäristöiksi ja vastaavasti henkilöstöravintolat sekä ruokaravintoloiden sisätilat ja ulkoilmaruokailuterassit vähäisen riskitason ympäristöiksi [Arvio tapahtumien ja kokoontumisten koronavirukseen liittyvästä riskistä \(THL\)](#).

15.11.2021

Johtopäätökset

Vakavan taudin riski rokotetussa väestössä on pieni, mutta rokottamattoman aikuisväestön keskuudessa riski joutua covid-19-tartunnan vuoksi sairaalahoitoon on kuluneen syksyn ajan ollut suurempi kuin koskaan aiemmin pandemian aikana. Tartuntojen ilmaantuvuus on pysynyt korkeana loka-marraskuun ajan ja noussut erityisesti viimeisen kahden viikon aikana. Ilmaantuvuus on erityisen korkea rokottamattomilla nuorilla ja aikuisilla, joista yli neljäsosa on vailla täyttä rokotussuojaa. Keski-ikäisten sekä nuorten aikuisten rokotuskattavuus on yhä liian matala väestötasolla, jotta tartuntojen torjuntatoimista voitaisiin kaikilta osin kaikkein korkeimman riskin tilanteissa luopua. Tavoitteena on estää tartuntojen laajempi leviäminen vakavamman sairastumisen riskissä oleviin, rokottamattomiin ikä- ja riskiryhmiin.

Laitoksen arvio on, että alkoholimyyntiin keskittyvissä ja myöhään auki olevissa ravitsemisliikkeissä vallitsee erittäin merkittävä tartunnan riski erityisesti rokottamattomille tai vain osittain rokotetuille henkilöille. Ottaen huomioon ko. ravitsemisliikkeiden riskitason sekä erittäin suuren asiakaspaikkojen määrän, voi ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoittamisella olla hyvin suuri merkitys epidemiatilanteen hallitsemiseksi. THL:n arvio on, että edellä mainittujen ravitsemisliikkeiden asiakasmäärien ja aukioloaikojen selvä rajoittaminen sellaisilla alueilla, joilla sairaalakuormitus on korkea, kunnes 20–50 vuotta täyttäneissä on saavutettu riittävä rokotuskattavuus, voisi merkittävästi hillitä tämän ikäluokan riskejä ja ehkäistä sairaalakuormituksen kasvua.

Laitos myös arvioi, että nykyisessä, edelleen heikentyvässä epidemiatilanteessa aiemmin leviämisvaiheen alueilla voimassa olleet, merkittävän riskitason ravitsemisliikkeitä koskevat aukioloaikojen rajoitukset ovat riittämättömiä vähentämään tartunnan riskejä asiakkaiden keskuudessa, joka muodostaa huomattavan uhkan ihmisten hengelle ja terveydelle. Sekä aukioloaikoja että anniskeluaikoja tulisi lyhentää huomattavasti nykyisestä, alkuiltaan asti. Alkava juhlakausi lisää riskiä, että tartunnat leviävät anniskeluravintoloissa, joissa ihmisillä on runsaasti lähikontakteja ja esiintyy esim. voimakasta äänenkäyttöä.

THL:n arvio on, että näiden rajoitustoimien toteuttaminen nykyisessä epidemiatilanteessa on ensisijaista ja välttämätöntä väestön hengen ja terveyden suojelemiseksi, verrattuna matalamman riskin tapahtumiin ja tilanteisiin, joiden rajoittamisella ei saavutettaisi vastaavaa hyötyä epidemian hillitsemisessä (Kts. [Arvio tapahtumien ja kokoontumisten koronavirukseen liittyvästä riskistä \(THL\)](#)).

Ravitsemisliikkeitä koskevien rajoitusten purkaminen voi olla perusteltua, kun aikuisväestön rokotuskattavuus on noussut tarpeeksi korkeaksi. Rajoitusten ennenaikainen lieventäminen aiheuttaa riskin, että epidemiatilanne edelleen heikkenee nykyisestä, jolloin myös muihin, matalamman riskin toimintoihin kohdistuvien rajoitusten käyttöönotto tulisi uudelleen aiheelliseksi.

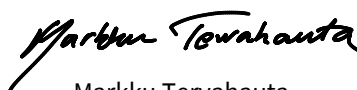
THL:n näkemyksen mukaan koronapassin käyttöönotto antaa mahdollisuuden tulkita ja tarkastella uudelleen rajoitusten välttämättömyys- ja oikeasuhteisuussharkintaa. THL toteaa kuitenkin, että niissä ravitsemisliikkeissä, joissa koronapassia käytetään vain osan aikaa, passin tavoitteena ollut tartuntariskien vähentäminen EI toteudu, vaan lisää tartuntariskejä ja siten myös asiakkaiden hengen ja terveyden vaarantumisen uhkaa entisestään. THL:n ennakoarvio koronapassin riskien vähentämispotentiaalista perustui nimenomaisesti oletukseen, että passi on kokoaikaisesti käytössä.

15.11.2021

THL arvioi, että koronapassin soveltamista olisi tarkoituksenmukaista muokata suuntaan, jossa sen käyttö ei olisi kytköksissä voimassa oleviin rajoituksiin vaan olisi keino, jonka toimivaltaiset terveystoimikunnat voisivat määrätä käyttöön otettavaksi, mikäli epidemiatilanne sitä vaatisi väestön hengen ja terveyden suojelemiseksi.

Helsinki, 15.11.2021

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Yksikön päällikkö

Otto Helve

Liite 1. Yhteenveto epidemiatilanteen kehittymisestä sairaanhoitopiireittäin. Taulukossa esitetään ilmaantuvuudet, tapausten määrä sekä covid-19-positiivisten näytteiden osuus kaikista testatuista näytteistä. Tiedot täydentyvät takautuvasti.

Aluehallinto- virasto	Sairaanhoitopiiri	Ilmaantuvuus (tapausta/ 100 000 asukasta)		Tapausten määrä		Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä	
		14 vrk		7 vrk		7 vrk	
		16.–29.10.	30.10.–12.11.	30.10.–5.11.	6.–12.11.	30.10.–5.11.	6.–12.11.
Etelä-Suomi	HUS	197	258	2 000	2 388	5.9	7.0
	Etelä-Karjala	62	121	71	83	7.0	7.4
	Kymenlaakso	80	149	124	120	5.9	5.1
	Päijät-Häme	201	218	225	233	8.3	8.7
	Kanta-Häme	67	115	85	111	4.6	6.4
Lounais-Suomi	Varsinais-Suomi	118	207	465	539	8.4	10.1
	Satakunta	115	132	163	121	4.2	3.8
Länsi- ja Sisä-Suomi	Pirkanmaa	117	186	456	548	8.8	11.3
	Keski-Suomi	130	154	160	230	6.2	7.6
	Etelä-Pohjanmaa	146	111	137	77	7.0	2.8
	Keski-Pohjanmaa	258	311	142	98	7.4	6.6
	Vaasa	77	111	81	107	2.9	4.2
Itä-Suomi	Etelä-Savo	21	79	36	41	2.5	2.4
	Itä-Savo	60	113	17	28	3.8	5.2
	Pohjois-Savo	77	58	74	68	2.9	3.3
	Pohjois-Karjala	51	93	62	91	2.9	4.0
Pohjois-Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	177	296	566	652	10.2	13.3
	Kainuu	22	59	37	5	14.1	2.4
Lappi	Lappi	32	41	17	31	1.1	2.5
	Länsi-Pohja	163	196	56	61	2.3	33.5
Ahvenanmaa		20	10	2	1	0.6	0.5